

Meldcode Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag B-3-12-1 Huiselijk geweld en kindermishandeling (thuissituatie)

KWALITEITSHANDBOEK KINDEROPVANG 2SAMEN

Handboek deel	B-3-12 Meldcode kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag B-3-12-1 Huiselijk geweld en kindermishandeling in de thuissituatie
Proceseigenaar	Manager HR, Pedagogiek en Kwaliteit
Datum vaststelling	2012; 2013, 2016, 2018, september 2021

1. Huiselijk geweld en kindermishandeling

Doel van deze meldcode is om te helpen bij het herkennen en handelen bij signalen die op kindermishandeling of huiselijk geweld kunnen duiden. De route van deze meldcode biedt via een stappenplan ondersteuning bij het handelen. Het vijfstappenplan geeft aan wat er het beste kan worden gedaan wanneer er verwaarlozing, mishandeling of misbruik wordt gesignaleerd.

De 5 stappen van de meldcode zijn:

- Stap 1 -> in kaart brengen van signalen;
- Stap 2 -> collegiale consultatie en raadplegen van Veilig Thuis;
- Stap 3 -> gesprek voeren met de ouders;
- Stap 4 -> wegen van aard en ernst aan de hand van het afwegingskader
- Stap 5 -> beslissen over het doen van een melding bij Veilig Thuis en het inzetten van noodzakelijke hulp: hulp organiseren en effecten volgen en/of melden en bespreken.

De stappen gaan in vanaf het moment dat er signalen zijn geconstateerd. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van iedereen die met kinderen werkt. De stappen in de meldcode wijzen vervolgens de weg.

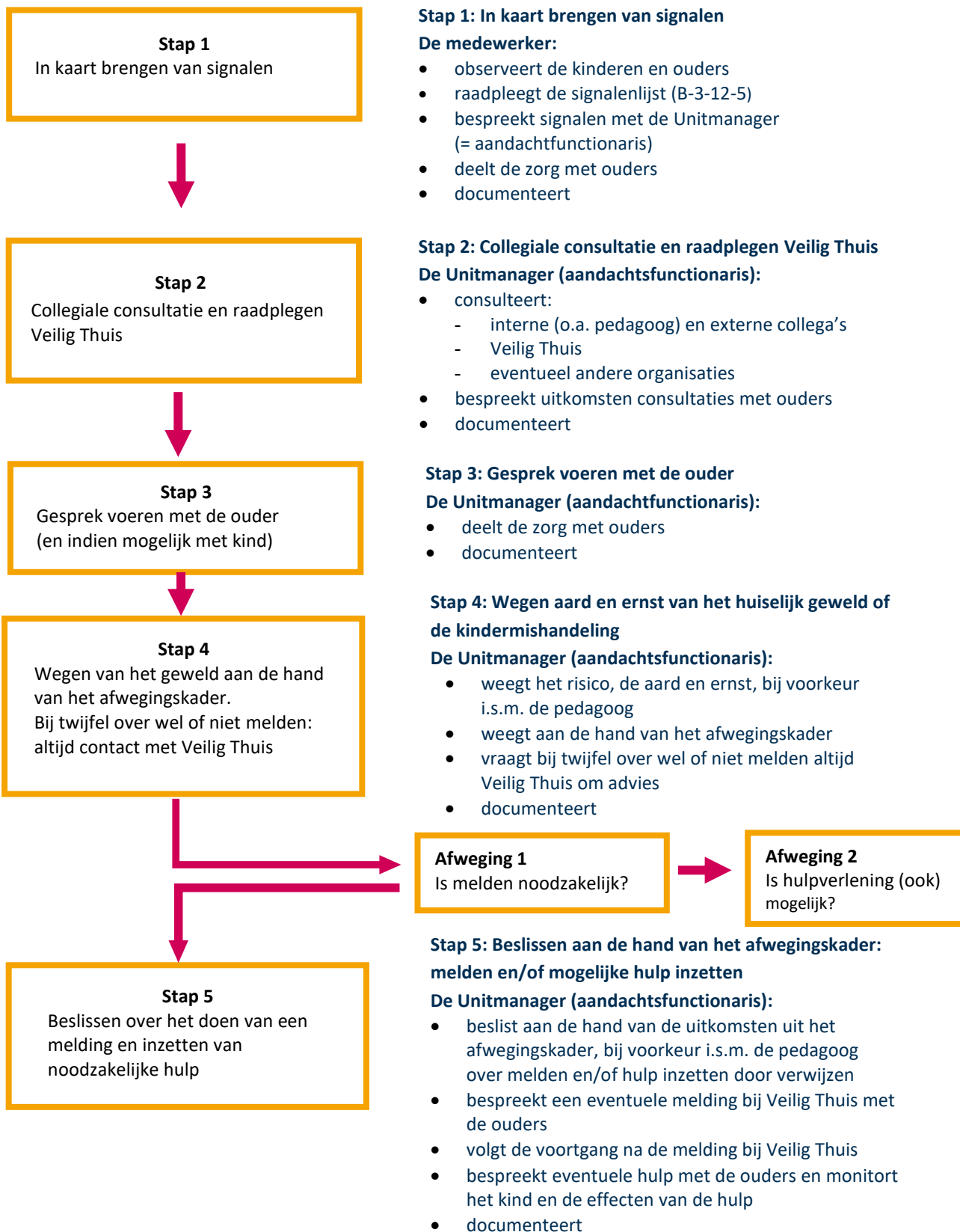
1.1 Volgorde van de stappen

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt. Deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat alle relevante stappen zijn doorlopen, voordat besloten wordt om een melding te doen. Zo zal het soms voor de hand liggen om met de ouders in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen kan eerst overleg met een collega of aandachtsfunctionaris (=Unitmanager) prettiger zijn. Ook kan de aandachtsfunctionaris de keuze maken eerst Veilig Thuis te consulteren voordat hij het gesprek met de ouders aangaat. Stappen kunnen soms twee/drie keer worden gezet.

1.2. Termijnen van de stappen

Er zijn geen termijnen beschreven per stap. De reden hiervan is dat het beschrijven van een tijdspad schijnveiligheid geeft. Elke situatie is anders en per situatie zal een inschatting moeten worden gemaakt op basis van ernst en (on)veiligheid van de situatie.

A. Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling thuis



Uitleg van het route-schema

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De medewerker brengt de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of juist ontkrachten in kaart en legt deze vast. De medewerker legt ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Als alerte medewerker zie je soms signalen die duiden op een zorgelijke situatie rondom een kind. Bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling kan gebruik gemaakt worden van de signalenlijsten en de observatielijst (B-3-12-5).

In deze fase is het goed om in gesprek te gaan met de ouder, bijvoorbeeld tijdens haal- en brengmomenten of tijdens een oudergesprek. Daarnaast wordt het kind in de groep goed in de gaten gehouden en geobserveerd. Ook wordt gekeken naar de interactie tussen de ouder en het kind tijdens contactmomenten.

Alle signalen worden verzameld waardoor het duidelijker wordt welke zorgen er zijn en of deze zorgen gegrond zijn. De medewerker vraagt de Unitmanager (= aandachtfunctionaris) om te helpen bij het onderbouwen van de signalen.

Het is belangrijk dat alles goed gedocumenteerd wordt. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren én handelen worden schriftelijk vastgelegd. Gespreksverslagen kunnen door betrokkenen worden ondertekend. Alles wat gedocumenteerd wordt, wordt door de Unitmanager digitaal opgeslagen in een kinddossier op de K-schijf bij 'Kind in Beeld'.

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen van Veilig Thuis

De medewerker heeft de signalen besproken met de Unitmanager (aandachtfunctionaris). Het wordt aanbevolen om nu advies aan de pedagoog en Veilig Thuis te vragen. Dit is een taak voor de Unitmanager (aandachtsfunctionaris).

Consultatie is mogelijk met de volgende interne collega's: een collega uit dezelfde groep, de pedagoog, de regiomanager. Extern is consultatie mogelijk met de jeugdverpleegkundige of jeugdarts van het consultatiebureau (CJG) of de GGD. Indien wordt deelgenomen aan het zorgadviesteam (ZAT) is het ook mogelijk om het kind binnen dit team te bespreken. Ook kan gebruik worden gemaakt van samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Consult bij Veilig Thuis

Indien de Unitmanager (aandachtsfunctionaris) ook maar enige twijfel heeft over de oorzaak van de situatie en/of mogelijke onveiligheid bij het kind, wordt advies gevraagd bij Veilig Thuis. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat er zorgen zijn over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Besprek in het consultatiegesprek met Veilig Thuis de mogelijke scenario's en vraag welk advies zij voor deze situaties hebben. Het kan bijv. voorkomen dat je zorg hebt over een kind dat op

korte termijn van het kindercentrum af zal gaan: bespreek met Veilig Thuis in zo'n situatie ook wie de monitoring van eventuele hulp en van de situatie zal gaan doen als het kind niet meer op het kindercentrum komt.

Consult bij zorgadviesteam (ZAT)

Veel scholen hebben een zorgadviesteam (ZAT). In een ZAT team werken professionals uit het onderwijs en de zorg, zoals leerlingbegeleiding, (school)maatschappelijk werk, Jeugd-GGZ, leerplicht/coördinator melding voortijdig schoolverlaten en politie samen. Soms neemt de kinderopvang hier ook aan deel. Er zijn korte lijnen met hulpverleningsinstanties. Als je als aandachtsfunctionaris ervoor kiest om de zorgen te bespreken in het zorgadviesteam op school dan heb je schriftelijke toestemming nodig van ouders.

Vanaf stap 2 is het mogelijk om registratie in de **Regionale Verwijsindex Haaglanden** te overwegen. 2Samen is hierop aangesloten. De pedagogen zijn degenen die als contactpersoon voor de Regionale Verwijsindex Haaglanden zijn doorgegeven.

Doel van de Verwijsindex is om beroepskrachten uit verschillende organisaties die met hetzelfde kind te maken hebben met elkaar in contact te brengen als zij beiden zorg hebben over het kind. Doel daarvan is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van het kind en zijn gezin. Een registratie in de Verwijsindex moet altijd met de ouders besproken worden.

In de praktijk zal er bij de noodzaak voor hulp altijd eerst met Veilig Thuis contact zijn. Aan de stap naar Veilig Thuis wordt daarom meestal voorrang gegeven boven een registratie in de Verwijsindex.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat het kind of een gezinslid onmiddellijk moet worden beschermd, kan meteen contact worden opgenomen met Veilig Thuis. Veilig Thuis maakt dan een inschatting van de ernst van de situatie. Voor noodsituaties is Veilig Thuis 24 uur per dag bereikbaar. In zeer ernstig dreigende situaties kan Veilig Thuis een melding overdragen aan de Raad voor de Kinderbescherming. Bijvoorbeeld als een kind met verwondingen naar het ziekenhuis moet en de ouders willen het niet meegeven of willen het weghalen uit het ziekenhuis. In een dergelijke situatie kan er heel snel een voorlopige ondertoezichtstelling worden gevraagd zodat de ouders (tijdelijk) het gezag niet hebben over hun kind.

In noodsituaties kan overigens ook contact gezocht worden met de crisisdienst van Bureau Jeugdzorg en/of de politie gevraagd worden om hulp te bieden. In B-3-12-6 bevindt zich een algemeen overzicht van websites en adressen van instanties en organisaties voor ondersteuning en advies. In deze meldcode is een sociale kaart opgenomen (B-3-12-8).

Stap 3: Gesprek met de ouder (en indien mogelijk met het kind)

De Unitmanager (aandachtsfunctionaris) bespreekt de signalen met de ouders, en indien mogelijk met het kind. Eventueel samen met de pedagogisch medewerker. Het gesprek wordt altijd voorbereid door de unitmanager met de pedagogisch medewerker. Ook kan tijdens de voorbereiding ondersteuning worden gevraagd aan Veilig Thuis en de pedagoog.

Voor het gesprek met de ouders kunnen de volgende stappen worden gevolgd:

1. Leg de ouders het doel uit van het gesprek;
2. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan, geef daarbij geen waardeoordeel of eigen interpretatie;
3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er is gezien, gehoord en/of waargenomen;
5. Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

Voor meer informatie over gesprekken met ouders zie B-3-12-4.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouders expliciet uit tot het geven van hun mening en vraag door over de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt het kind zich thuis? Hoe reageren de ouders daarop? Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen? Wat vinden de ouders daarvan?

Als de ouders de zorgen herkennen, kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Ouders moeten vaak eerst gemotiveerd worden zodat de zorgen over hun kind gedeeld kunnen worden. Het helpt dan om ouders meer informatie te geven over de ontwikkeling van het kind en de effecten voor het kind in de huidige situatie. Pas als ouders niet te motiveren zijn en de zorgen blijven ontkennen is het raadzaam Veilig Thuis om advies te vragen en een melding te overwegen.

Als wordt besloten om ook met het kind zelf te spreken, is het belangrijk dat het kind zich veilig genoeg voelt om het gesprek te voeren (B3-12-4). Maak hierbij de afweging of het in het belang van het kind zelf is om dit gesprek te voeren. Hierover kan ook advies worden gevraagd aan Veilig Thuis. Beloof tijdens een dergelijk gesprek nooit geheimhouding, want dat kun je vaak niet nakomen, maar geef wel aan dat de signalen serieus zullen worden afgewogen. Belangrijk is ook dat het kind niet wordt ondervraagd, maar vooral dat het kind de ruimte krijgt om zijn verhaal te vertellen.

Stap 4: Weeg aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

De Unitmanager (aandachtsfunctionaris) weegt het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Dit gaat bij voorkeur in samenspraak met de pedagoog. De signalen, het (extern) ingewonnen advies en het gesprek met de ouders worden hierin meegenomen. De aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling wordt gewogen aan de hand van het afwegingkader.

Het is verplicht om Veilig Thuis te raadplegen bij twijfel. Veilig Thuis kan helpen een risicotaxatie (inschatting van risicofactoren) uit te voeren. Als het om eerdergerelateerd geweld gaat, kan het Landelijk Expertise Centrum Eerdergerelateerd Geweld (LEC EGG) van de politie dit op zich nemen. Veilig Thuis kan ook helpen bij het bepalen of het verstandig is om zelf hulp te bieden/organiseren of een melding te doen.

In de afweging over de aard en ernst van het vermoeden van het huiselijk geweld of de kindermishandeling zijn de volgende factoren van belang:

- de leeftijd van het slachtoffer;
- de aard van het geweld;
- de mate van afhankelijkheid;
- de duur van het geweld;
- de verwachting over de schade die wordt aangericht;
- de mate van isolement waarin het geweld zich afspeelt.

Een weging is altijd persoonlijk, er zijn geen vaste richtlijnen voor. Omdat elke situatie uniek is, is hier geen standaard voor.

Het afwegingskader

Afweging 1: Is melden noodzakelijk?

Afweging 2: Is zelf passende en toereikende hulp bieden of organiseren mogelijk?

Het is van belang dat beide afwegingen in deze volgorde worden genomen. De medewerker vraagt zich eerst af of melden noodzakelijk is, aan de hand het afwegingskader. Vervolgens wordt besloten of het bieden van hulp tot de mogelijkheden behoort. Wanneer melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, zal de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp en aan welke voorwaarden deze moet voldoen, in overleg met Veilig Thuis worden beantwoord.

De kinderopvang heeft geen directe hulpverlenende rol. Wel kunnen we een belangrijke rol spelen bij het organiseren van hulp rondom een gezin. Hiervoor kan een beroep gedaan worden op samenwerkingspartners. We zijn een veilige haven voor de kinderen en zullen de ouders/het gezin op weg helpen waar wij kunnen.

Leidt weging tot de conclusie dat er geen zorgen (meer) zijn, dan kan de Meldcode in stap 4 worden afgesloten.

Als de zorgen blijven bestaan dan wordt in stap 5 besloten, op basis van het afwegingskader, of melden noodzakelijk is én of het mogelijk is om passende hulp te organiseren.

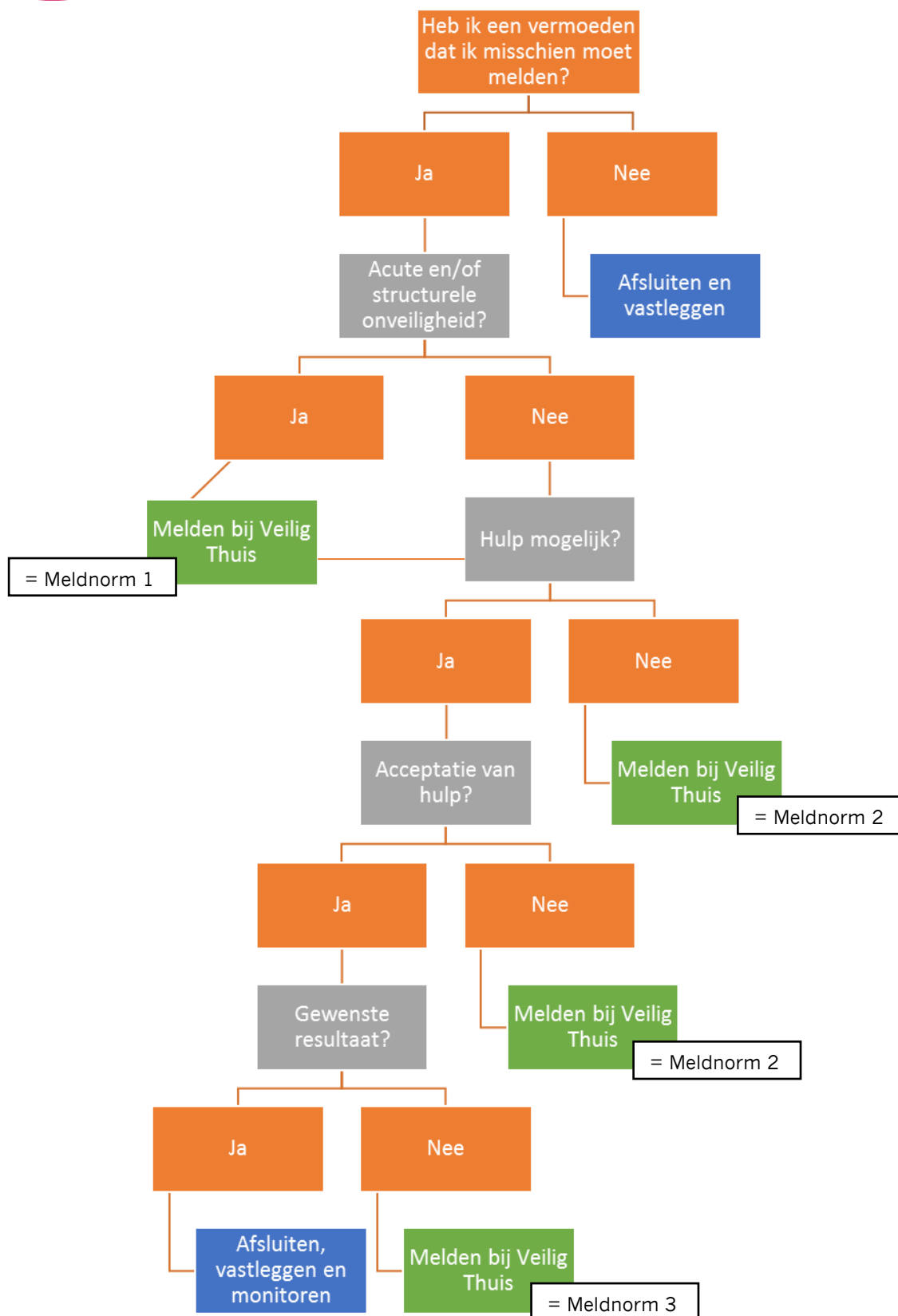
In welke situaties moet altijd gemeld worden?

Er zijn een aantal situaties waarin gemeld moet worden. Dit is onderverdeeld in de volgende meldnormen:

- Meldnorm 1:** In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure. (= onthulling of openbaar making: slachtoffer die uit zichzelf de medewerker om hulp vraagt of zich uit over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling.).
- Meldnorm 2:** In alle ANDERE gevallen waarin de medewerker meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Meldnorm 3:** Wanneer een medewerker die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling, constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Op de volgende pagina wordt het afwegingskader schematisch weergegeven. Dit kan gebruikt worden als stappenplan.

Het afwegingskader schematisch in beeld



Stap 5: Beslissen om te melden en/of hulp te organiseren

Na de weging wordt besloten hoe er gehandeld gaat worden. Dus dat is óf melden en/of hulp organiseren. Er is altijd de mogelijkheid om zowel te melden áls hulp te organiseren. Dit kan parallel aan elkaar lopen. Als er twijfel bestaat over het besluit, wordt Veilig Thuis gebeld.

Hieronder wordt eerst uitgewerkt wat bij een melding gedaan moet worden. Vervolgens wordt uitgewerkt hoe hulp georganiseerd kan worden.

Melden

Voorafgaand aan de melding

1. *Besprek* de melding vooraf met de ouders. Leg uit waarom 2Samen van plan is deze melding te gaan doen en wat het doel daarvan is. Blijf in het gesprek bij de feiten en constatering en voorkom interpretaties of waardeoordelen (zie ook B-3-12-4).
2. Vraag de ouders uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de ouders, overleg op welke wijze er tegemoet kan worden gekomen aan deze bezwaren en leg dit in het document vast.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om het kind, de ouders en/of mogelijke gezinsleden te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling.

Van contacten met de ouders over de melding kan worden afgezien:

- als de veiligheid van het kind, één van de ouders, die van de medewerker zelf, en/of die van een ander in het geding is; of
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouders daardoor het contact met 2Samen zullen verbreken.

De melding zelf

1. Meld het vermoeden bij Veilig Thuis.
2. Sluit bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die gemeld wordt (ook) van anderen afkomstig is.
3. Overleg bij de melding met Veilig Thuis wat er na de melding, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden, gedaan kan worden om het kind, de ouders en mogelijke gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Inspanningen na de melding

Een melding is geen eindpunt. Als 2Samen een melding doet, geeft het stappenplan daarom aan dat de Unitmanager (aandachtsfunctionaris) in het contact met Veilig Thuis ook bespreekt wat hij zelf, na zijn melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening kan doen om het kind of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 bij de melding opgenomen om duidelijk te maken dat de betrokkenheid van de medewerker bij het kind, de ouders en gezinsleden na de melding niet ophoudt. Van hem wordt verwacht dat hij,

afhankelijk van zijn mogelijkheden, het kind blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen. Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen.

Veilig Thuis houdt degene die de melding heeft gedaan op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Hulp organiseren en effecten volgen

Als op basis van de afweging in stap 4 genoeg gronden zijn dat het kind en het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermd kunnen worden:

- *Bespreek* met de ouders.
- *Organiseer* dan de noodzakelijke hulp.
- *Volg* de effecten van deze hulp en
- *doe* alsnog een *melding* als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Dit is de verantwoordelijkheid van de Unitmanager (aandachtsfunctionaris) al dan niet in overleg met de pedagoog of de regiomanager.

Hulp kan georganiseerd worden via bijvoorbeeld het CJG en zorgadviesteam, maar ook via andere weg.

De unitmanager (aandachtsfunctionaris) bespreekt met de ouders de uitkomst van de bespreking met het CJG of zorgadviesteam en de eventueel verder te nemen stappen voor hulp. Hierbij is het belangrijk om informatie te geven over de hulpverlenende instanties en of er hiervoor een indicatie nodig is. De ouders kunnen op deze manier worden doorverwezen. Belangrijk is om bij de ouders en de instantie te informeren of zij ook daadwerkelijk naar de verwijzende instantie zijn gegaan. Leg de gesprekken vast en laat indien mogelijk ouders het gespreksverslag ondertekenen.

In B-3-12-6 staat een algemeen overzicht van websites en adressen van instanties en organisaties waar de medewerker terecht kan voor ondersteuning en advies. Zie ook de sociale kaart B-3-12-8.

Interne evaluatie

Het is belangrijk dat de toepassing van de meldcode systematisch geëvalueerd wordt. Dit kan de Unitmanager (aandachtsfunctionaris) op zich nemen.

Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

De cyclische organisatiebrede evaluatie van het protocol gebeurt door de afdeling IPK.

Op de locaties beheren de Unitmanagers de gegevens met betrekking tot vermoedens van kindermishandeling. Zij bespreken deze in het werkoverleg met de Regiomanager en de Pedagoog. Hierbij worden signalen in een overzicht vastgelegd.

De pedagogen houden binnen de afdeling IPK een gezamenlijke beknopte registratie bij van die situaties van vermoedens van kindermishandeling, waar zij in het traject bij betrokken zijn. Dan gaat het om vastleggen van aantallen, aard van vermoedens van kindermishandeling, wel of niet hulpverlening en het al dan niet inschakelen van Veilig Thuis.

Al deze gegevens hebben tot doel om in kaart te kunnen brengen hoe vaak vermoedens van kindermishandeling binnen de gehele organisatie voorkomen en op welke wijze daarmee wordt omgegaan.